

Asia: VN/3884/2020

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

Tavoite 1

5

Lisähuomioita tavoitteesta 1

Arene ei kannata esitystä: Perustelut ovat kirjallisessa lausunnossamme.

Tavoite 2

1

Lisähuomioita tavoitteesta 2

-

Tavoite 3

-

Lisähuomioita tavoitteesta 3

Arene ei kannata esitystä, saavutettavuus tulee käsitellä osana korkeakoulutuksen laajentamista ja koulutustason nostamista (50 % tavoite) sekä jatkuvan oppimisen tarjontaa.

Tavoite 4

3

Lisähuomioita tavoitteesta 4

Arenen lausunnossa koulutuspoliittisesta selonteosta 22.4 todetaan, että mainitun katsauksen pitäisi käsittää koko koulutusjärjestelmän ei vain korkeakoulutuksen tila.

Tavoite 5

3

Lisähuomioita tavoitteesta 5

Arene muistuttaa, että foorumilla ei voi rajoittaa korkeakoulujen autonomista päätöksentekoa.

Tavoite 6

1

Lisähuomioita tavoitteesta 6

Arene tukee tavoitetta, minkä toteutuminen edellyttää pitkäjänteistä ja riittävää rahoitusta aloituspaikojen lisäämiselle. Geneeristen taitojen oppimisen tuki on lisätehtävä korkeakouluille.

Tavoite 7

3

Lisähuomioita tavoitteesta 7

Ammattikorkeakoulut ovat sitoutuneet korkeakoulujen yhteiseen digivisioon 2030, mutta digitaalisuus itsessään ei poista kaikkia saavutettavuuden ongelmia. Koulutusvastuiden säätelyn yhteys saavutettavuuteen jää epäselväksi.

Tavoite 8

3

Lisähuomioita tavoitteesta 8

-

Tavoite 9

2

Lisähuomioita tavoitteesta 9

Arene kannattaa esitystä, mutta muistuttaa koulutustarjonnan laajentamisen olevan resurssikysymys. On tärkeää huomioida, että aikuisten koulutustarpeet kohdistuvat myös tutkintojen suorittamiseen ei lyhytkestoiseen täydennyskoulutukseen.

Tavoite 10

2

Lisähuomioita tavoitteesta 10

Arene kannattaa, mutta tämä on resurssikysymys.

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

Arene kannattaa ja toteaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen ammattikorkeakouluja velvoittaa jo nykyisin lainsäädäntö.

Tavoite 11

-

Lisähuomioita tavoitteesta 11

-

Tavoite 12

3

Lisähuomioita tavoitteesta 12

Kyseessä on uusi hallinnollinen tehtävä ammattikorkeakoululle.

Tavoite 13

3

Lisähuomioita tavoitteesta 13

-

Tavoite 14

3

Lisähuomioita tavoitteesta 14

-

Tavoite 15

1

Lisähuomioita tavoitteesta 15

Arene kannattaa. Opiskelijat ja henkilöstö osallistutetaan saavutettavuuden edistämisen osalta korkeakoulun toiminnan kehittämiseen samalla tavalla kuin muihinkin asioihin.

Tavoite 16

1

Lisähuomioita tavoitteesta 16

Arene kannattaa tavoitteen mukaista sitoutumista syrjimättömään korkeakouluuyhteisöön. Ammattikorkeakoulut noudattavat ammattikorkeakoulutusta, työelämää, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevia säädöksiä.

Tavoite 17

1

Lisähuomioita tavoitteesta 17

Arene kannattaa esitystä, minkä sinällään pitäisi toteutua jo nykyisin.

Tavoite 18

1

Lisähuomioita tavoitteesta 18

Arene kannattaa esitystä, minkä sinällään pitäisi toteutua jo nykyisin. Asia on kuitenkin resurssikysymys.

Tavoite 19

1

Lisähuomioita tavoitteesta 19

Arene kannattaa esitystä, minkä sinällään pitäisi toteutua jo nykyisin. Asia on kuitenkin resurssikysymys.

Tavoite 20

1

Lisähuomioita tavoitteesta 20

Arene kannattaa esitystä, minkä sinällään pitäisi toteutua jo nykyisin. Asia on kuitenkin resurssikysymys.

Tavoite 21

1

Lisähuomioita tavoitteesta 21

Arene kannattaa, mutta muistuttaa tämänkin olevan resurssikysymys.

Tavoite 22

3

Lisähuomioita tavoitteesta 22

-

Tavoite 23

2

Lisähuomioita tavoitteesta 23

Opiskelijavalinnoilla on monia rooleja koulutusjärjestelmässä. Niihin kohdistuu myös erilaisia odotuksia kuten opiskelijoiden valikoiminen taipumustensa ja soveltumisensa mukaiseen koulutukseen, hakijoiden yhdenvertaisuuden turvaaminen sekä lukuisia koulutuksen tehokkuuteen liittyviä asioita, kuten jatko-opintoihin siirtymisen nopeuttaminen. Nämä odotukset voivat olla keskenään ristiriidassa. Peruskysymys on, että miten hakijoiden valikoitumisesta koulutukseen siirrytään menettelyyn, joka mahdollistaisi korkeakouluopintojen aloittamisen nykyistä paremmin.

Tavoite 24

1

Lisähuomioita tavoitteesta 24

Arene kannattaa ja pitää ehdotusta itsestään selvänä toimenpiteenä.

Tavoite 25

1

Lisähuomioita tavoitteesta 25

Arene kannattaa. Tämä on jo nyt lakisääteinen vaatimus.

Tavoite 26

2

Lisähuomioita tavoitteesta 26

-

Tavoite 27

1

Lisähuomioita tavoitteesta 27

Arene kannattaa. Tämä asia on sovittu osana strategiarahoitusta vuonna 2020.

Tavoite 28

1

Lisähuomioita tavoitteesta 28

Arene kannattaa ja muistuttaa, että työllistymisestä päättävät viime kädessä työnantajat, eivät korkeakoulut.

Tavoite 29

1

Lisähuomioita tavoitteesta 29

Arene kannattaa ja pitää ehdotuksen toteuttamista välttämättömänä.

Tavoite 30

1

Lisähuomioita tavoitteesta 30

Arene kannattaa. Osaamisen tunnistamiseen korkeakouluissa tarvitaan vain yksi yhtenäinen menettely, joka nykyisiä AHOT-käytäntöjä paremmin tunnistaa muualla kuin koulutuksessa syntyneen osaamisen.

Tavoite 31

1

Lisähuomioita tavoitteesta 31

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 32

3

Lisähuomioita tavoitteesta 32

-

Tavoite 33

1

Lisähuomioita tavoitteesta 33

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 34

1

Lisähuomioita tavoitteesta 34

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 35

1

Lisähuomioita tavoitteesta 35

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 36

1

Lisähuomioita tavoitteesta 36

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 37

1

Lisähuomioita tavoitteesta 37

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 38

1

Lisähuomioita tavoitteesta 38

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 39

1

Lisähuomioita tavoitteesta 39

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 40

1

Lisähuomioita tavoitteesta 40

Arene kannattaa esitystä, mikä on itsestään selvä.

Tavoite 41

3

Lisähuomioita tavoitteesta 41

-

Tavoite 42

1

Lisähuomioita tavoitteesta 42

Arene kannattaa. SIMHE toiminnan vakinaistuminen edellyttää pysyviä resursseja.

Tavoite 43

1

Lisähuomioita tavoitteesta 43

Arene kannattaa, mutta tämä on uusi tehtävä korkeakouluille ja vaatii resursseja. Rinnakkaisia osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen malleja ei pidä luoda vaan samojen menettelyjen tulee koskea kaikki opiskelijoita ja jatkuvan oppimisen palveluiden käyttäjiä.

Tavoite 44

1

Lisähuomioita tavoitteesta 44

Arene kannattaa. Ammattikorkeakoulut tekevät esityksen mukaisia asioita resurssien puitteissa. Ongelmana on ollut, että esim. ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön pätevyitysmiskoulutuksia on tehty määräaikaisten projektirahoitusten turvin.

Tavoite 45

3

Lisähuomioita tavoitteesta 45

-

Tavoite 46

1

Lisähuomioita tavoitteesta 46

-

Tavoite 47

3

Lisähuomioita tavoitteesta 47

-

Tavoite 48

3

Lisähuomioita tavoitteesta 48

-

Tavoite 49

1

Lisähuomioita tavoitteesta 49

-

Tavoite 50

1

Lisähuomioita tavoitteesta 50

-

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene pitää korkeakoulujen saavutettavuuden edistämistä yhteiskunnallisesti merkittävänä asiana. Selvityshenkilö Tapio Kosunen on käsitellyt monipuolisesti korkeakoulutuksen saavutettavuutta yhteiskunnallisena ilmiönä ja siihen vaikuttavia lukuisia asioita.

Ajankohtaiset tavoitteet suomalaisten koulutustason nostamisesta ja kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämisestä tarkoittavat korkeakoulutuksen historiallisen suurta laajennusta, joka on verrattavissa ammattikorkeakoulujen perustamisen vaikutuksiin. Samalla muistutamme, että 1990-luvulla luodut ammattikorkeakoulut ovat koko olemassaolonsa ajan laajentaneet korkeakoulutusta niin yhteiskunnallisesti kuin maantieteellisesti.

Arene kiinnittää huomiota, että selvitysluonnoksesta puuttuu suuri tavoite: Mitä korkeakoulutuksen saavutettavuuden edistämällä tavoitellaan? Selvityksen perusviesti sirpaloituu yksittäisiksi asioiksi, joista muodostuva kokonaisuus jää sekavaksi, vaikka saavutettavuuden edistämistä on luonnosteltu lakisääteiseksi korkeakoulun tehtäväksi.

Arene muistuttaa, että ammattikorkeakoulujen toimintaa ohjaavat jo nyt ammattikorkeakoululain lisäksi mm. tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, työelämää ja digipalveluita koskevat säädökset. Tämä luo pohjan kaikille toimille saavutettavuuden edistämiseksi.

Luonnoksen lopussa esitetyt 50 tavoitetta ovat sisällöllisesti eri mittaisia toimenpide-ehdotuksia. Osa tavoitteista jakautuu tosiasiallisesti useampaan alatavoitteeseen, jolloin tavoitteiden määrä nousee yli sadan. Osa tavoitteista on itsestään selviä kuten korkeakoulujen fyysisen saavutettavuuden eli esteettömyyden parantaminen, mitä on edistetty jo vuosikymmenten ajan. Osasta esityksiä kuten tutkinto- ja opiskelijamäärien lisäämisestä ovat jo päätökset olemassa.

Suomen tavoitteena on laajentaa korkeakoulutusta tavalla, mikä edellyttää, että 2020-luvulla suoritetaan 100 000 korkeakoulututkintoa suunniteltua enemmän. Kyse on massiivisesta korkeakoulutuksen laajentamisesta, mikä tuo uusia ihmisryhmiä korkeakoulutuksen piiriin. Tässä tilanteessa korkeakoulu ei enää voi luottaa siihen, että uusilla opiskelijoilla on tosiasialliset taidot ja tiedot korkeakouluopintonsa aloittamiseen. Tämän varmistaminen kuuluu ensisijaisesti alemmien koulutusasteiden vastuulle, ei korkeakoululle.

Selvityksessä on useita esityksiä, jotka toteutuessaan muuttuvat hallinnollisiksi lisävelvoitteiksi. Näitä varten selvityksessä ei ole esitetty resursseja. Selvityksessä esitetään laajasti yksilöllisten toimien, tuki- ja ohjauspalveluiden, kieliopintojen yms. lisäämistä ja kehittämistä tukemaan erilaisten erillisryhmien opintojen läpäisyä. Ammattikorkeakoulut ovat tällaista tukea jo tarjonneet opiskelijoille, joiden osaaminen ei kaikin osin ole riittävää opintojen läpäisemiseksi (kielitaito, matemaattiset taidot). Yksilöllisen ohjauksen ja tuen lisääminen kasvattaa resurssitarvetta

merkittävästi. Nämä toimet yhdistettynä tutkintotavoitteiden kasvun ja kv-opiskelijoiden määrän lisäämisen kanssa haastava yhdistelmä.

Arene on toistuvasti tuonut esiin, että erilaisia asioita valmisteltaessa korkeakouluille asetetaan lisävelvoitteita ilman niiden resurssien vahvistamista. Tämä ei mahdollista korkeakoulutuksen laadun varmistamista. Saavutettavuudenkaan parantaminen ei voi tapahtua koulutuksen laatua heikentämällä.

Arene ei pidä tarkoituksenmukaisena saavutettavuuden edistämisen kirjaamista lainsäädäntöön korkeakoulujen tehtäviksi. Tehtävänä se poikkeaisi nykyisistä lakiin kirjatuista tehtävistä: korkeakoulutuksesta, TKI-toiminnasta ja jatkuvasta oppimisesta.

Laadukkaan koulutuksen ja jatkuvan oppimisen saavutettavuuden edistäminen on resurssikysymys. Tämän mukaisesti korkeakoulujen tulosohjauksessa saavutettavuutta tulee käsitellä osana väestön koulutus- ja osaamistason nostamista, ei erillisenä asiana. Myös korkeakoulujen omia saavutettavuussuunnitelmia tulee arvioida suhteessa koulutustason nostamistavoitteeseen.

Opiskelupaikkojen lisääminen hakijoiden suosimissa hakukohteissa on keskeinen tapa parantaa koulutuksen saavutettavuutta. Korkeakoulujen mahdollisuuksia positiiviseen diskriminointiin tulee vahvistaa, mikäli aliedustettujen ryhmien pääsyä korkeakoulutukseen halutaan parantaa.

Aloituspaikkojen ja jatkuvan oppimisen tarjonnan lisäämisen ohessa opiskelijavalintojen toteuttaminen on keskeistä saavutettavuuden edistämässä. Arene muistuttaa, että valintamenettelyihin vaikuttavat korkeakoulujen omien päätösten lisäksi säädökset mukaan lukien yhdenvertaisuuslaki sekä politiikkalinjaukset. Saavutettavuuden näkökulmasta yhdenvertaisuuden tulisi toteutua myös koulutuksen kustannusten ja opintoetuuksien näkökulmasta.

Koulutuspoliittisessa selonteossa esitetään, että opetus- ja kulttuuriministeriö kokoaa määrävuosin korkeakoulutuksen tila -katsauksen. Katsauksen tulisi käsitellä koko koulutusjärjestelmä pelkän korkeakoulutuksen sijaan.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry